

Kort verslag Workshop Actieve Openbaarheid en Privacy

Twee keer gehouden bij de HvA Domeinconferentie Big Data Ethiek op 6 november 2014

Organisator en inleider: Ñusta Nina (HvA)

Inhoudelijke presentatie over Open Overheid, Open data en Privacy: door Bart van der Sloot (IVIR)

Wrap up en verslaglegging: Erika Hokke (atelier Actieve Openbaarheid)

Deelnemers: docenten van de Hogeschool van Amsterdam

Inleiding door Ñusta Nina

Ñusta Nina begon de twee workshop door te vertellen dat ze van verschillende deelnemers aan de workshop vrij eenvoudig allerlei persoonlijke informatie op internet kon vinden. Zou ze deze informatie delen met de aanwezigen in de workshop of niet? Ze legde de vraag voor aan de deelnemers aan de eerste workshop. Er waren voor- en tegenstanders, de discussie was meteen gestart: hoe verhoudt privacy zich ten opzichte van openbaar maken van informatie?

In een kort inleiding introduceerde Ñusta vervolgens het onderwerp van de workshop: de overheid wil actiever overheidsinformatie openbaar maken. Maar het is informatie die vaak ook gegevens over personen bevat. Hoe verhouden openbaarheid en privacy zich?

Inhoudelijke presentatie door Bart van der Sloot

Bart begon zijn presentatie met het benoemen van twee klassieke grondrechten van burgers: de vrijheid van meningsuiting (die óók gaat over de vrijheid om informatie te ontvangen) en het recht op privacy. Deze twee rechten kunnen botsen. Er is vaak sprake van een belangenafweging.

Op dit moment zijn er twee ontwikkelingen gaande, de opkomst van open data en de opkomst van big data. De logica achter het openbaar maken van informatie door de overheid is controle. Burgers moeten in de gelegenheid zijn om de overheid te controleren. Het gaat om transparantie van de overheid. Ondertussen is de tweede gedachte dat overheidsdata ook een economisch potentieel in zich heeft. Overheidsinformatie kan worden hergebruikt voor andere doeleinden. Er is een richtlijn rondom hergebruik van overheidsinformatie in ontwikkeling.

Dat betekent dat er twee afwegingen te maken zijn:

1. hoe verhoudt openbaarheid zich tot privacy?
2. hoe verhoudt economisch gewin zich tot privacy?

Na deze inleiding vond discussie plaats aan de hand van stellingen.

Verslag discussie eerste ronde

De 40 deelnemers aan deze eerste workshop reageerden op vier stellingen.

Stelling 1 Openbaarheid is belangrijker dan privacy

Het merendeel van de deelnemers vindt privacy belangrijker dan openbaarheid. De deelnemers die openbaarheid belangrijker vinden wijzen vooral op het belang van een transparante overheid. "We moeten kunnen weten wat de overheid doet" werd als argument naar voren gebracht. Transparantie en openbaarheid werden ook gekoppeld aan

de persoonlijke privacy “Ik moet eenvoudig kunnen achterhalen welke informatie de overheid over mij heeft, dat moet voor mij openbaar zijn.”

Stelling 2 Overheidsorganisaties moeten actief overheidsinformatie openbaar maken

Hier reageerde de meerderheid van de deelnemers positief op, vooral omdat de stelling niet gaat over alle overheidsinformatie. Een aantal respondenten zou anders geantwoord hebben als de stelling op die manier geformuleerd was. De discussie ging vervolgens over het economisch gewin dat het gevolg kan zijn van het actief openbaar maken van overheidsinformatie. Wie profiteert hiervan? En wie betaald de kosten voor het openbaar maken. Een tweede discussie richtte zich op de ethische kant van het openbaar maken: wat gebeurt er als informatie uit verschillende bronnen / achtergronden gekoppeld wordt?

Stelling 3 In tijden van Big Data is het voor de overheid onmogelijk om anonimisering van persoonsgegevens te garanderen

De meerderheid van de deelnemers beaamde deze stelling. De vraag werd gesteld of Big Data niet de zoveelste hype is waar iedereen achteraan loopt. Dat is koffiedik kijken, was de reactie van anderen. Er is een ontwikkeling gaande waarbij data/informatie in grote hoeveelheden beschikbaar is. We kennen de toekomstige technologieën nog niet, dus kunnen de consequenties op langere termijn nog niet overzien.

Stelling 4 De HvA zet het HvA adresboek online, ben je het daarmee eens?

Deze vierde stelling kwam vanuit de deelnemers aan de workshop. De HvA heeft een adresboek met gegevens van medewerkers: naam, mailadres, telefoonnummer, werklocatie. De groep was 50/50 verdeeld over de vraag of de HvA deze gegevens open op internet moet publiceren. Gewezen werd op het risico van stalkers, maar ook dat iedereen dan rechtstreeks naar docenten gaat bellen. Veel mobiele telefoons zijn prive telefoons, die gegevens houdt men liever voor zich. Anderen wezen op toegankelijkheid. En op het feit dat men in dienst is bij de HvA.

Bart verwees naar een zaak, waarbij een bedrijf een foto van een medewerker op een website wilde plaatsen. De medewerker maakte daar bezwaar tegen. De rechter bepaalde dat het bedrijf de foto mocht plaatsen, omdat het hoorde bij zijn functie.

Verslag discussie tweede ronde

Aan de tweede workshop deden 15 HvA docenten mee. Zij reageerden op drie stellingen:

Stelling 1 Open data is het middel voor de burger om de overheid te controleren

De meningen waren verdeeld, 50% voorstanders en 50% tegenstanders. Opgemerkt werd, dat veel burgers niet goed met deze data om kunnen gaan. Zij hebben daar anderen voor nodig. Er zijn professionals of app-bouwers nodig die de vertaalslag tussen de (ruwe) data en de burger kunnen maken. Ook werd het verschil tussen de huidige en ideale situatie benadrukt: op dit moment heeft de overheid zijn data nog helemaal niet op orde. Dan kunnen burgers (ook al zouden ze wel competent genoeg zijn) de overheid niet controleren. Deelnemers gingen ook in op de verplichting die hiermee bij de burger komt te liggen, die moet de overheid dan controleren. Als hij/zij dat niet doet, wordt hij medeverantwoordelijk als de overheid niet goed handelt. Een deelnemer aan de workshop stelde “Ik wil niet de verplichting hebben de overheid te controleren, daar heb ik de beide Kamers en de gemeenteraad voor”.

Stelling 2 In tijden van Big Data is het voor de overheid onmogelijk om anonimisering van persoonsgegevens te garanderen

Ook hier een 50/50 verdeling tussen voor- en tegenstanders. De discussie richtte zich in op het vertrouwen in de overheid. "Ik hoop en vertrouw dat het goed gaat, maar als ik naar de recente parlementaire enquête over ICT kijk dan weet ik het nog niet" was de verzuchting bij één van de deelnemers.

Stelling 3 Openbaarheid is belangrijker dan privacy

Net als in de eerste workshop vindt het merendeel van de deelnemers privacy belangrijker dan openbaarheid. De stelling riep bij één van de deelnemers meteen een nuancerende opmerking op "Er is inmiddels al zoveel over personen bekend, er is al geen privacy meer".